

Zlatý osel - Lucius Apuleius

1. Autor

- řečník, filozof
- starověké řecko
- byl obviněn za používání magie

2. Autorský kontext

- jedná se o nejstarší dochovaný román
- následoval Platónské idee
 - dialogy se Sokratem
 - poznání, nauka lidské duši, ctnosti
 - filozofie poznání světa idejí
 - * člověk přes zkušenosti poznává svět, tento svět je obrazem ideálního světa, světa idejí, podobností o Jeskyňi (musíme vykročit z tohoto světa a pohlédnout na svět s nadhledem, je schopný mu porozumět a nesledovat jenom stíny na stěnách)
 - systematické zkoumání světa

3. Dílo

- symbol osla: v průběhu dějin bylo na osla nahlíženo různě, jako tažné zvíře, vytrvalé, jako nástroj, osel jako mučící nástroj, součást lidových tradic, heraldické zvíře - symbol demokracie, nevzdělanost
- **rámcový román** - obsahuje další příběhy, které jsou pro pochopení románu relevantní
- dříve měl román název osel, později přidáný zlatý, ceněný
- **Lucius** se zamýšlí proměnit se v ptáka, volnost, alegorie zvědavosti, pošetilosti, nicméně se promění v osla
- *ad absurdum*: nejsme dnes všichni oslové, nehledáme jenom cestu, nejsme proměnění, nosíme masky, ...
- oblast Tesálie - Řecko
- jedná se o vyprávění:
 1. expozice: představení hrdiny
 2. kolize a krize: rámcová novela, prožívání určitých příběhů
 3. katarze: stane na konci břehu moře, uvědomí si, že byl sebestředný, začne věřit v bohy, břeh jakožto pomezí, vertikální x horizontální - víra x pozemskost, promění se zpět na člověka - je mu darováno roucho jako symbol úcty - uvědomuje si identitu a integritu
- jedenáct knih nám přibližují více než jeden rok Luciova života
- v podstatě každý příběh je o nějakém vztahu, který je škodolibě narušován, nevěra, otrava bývalého manžela, ... až na Psyché, ten se odlišuje, každopádně se jedná o příběhy z reálného života a Lucia přesvědčují, jak je člověk zvrácený
- tím, že se promění v osla je nemotorný, nedokáže ovládat svoji cestu, je unášen okolními událostmi, poznává svět tak, jak by v člověčí formě nemohl
- takže mezi hlavní témata patří:

- **zvědavost** - nejenom v životě Lucia, pomocí zvědavosti se posouvá dále, příběh o Psyche a o Sokratovi a Aristomenoci
- **magie** - pomocí kouzelné masti se promění, ale na konci se také promění, ale ne pomocí magie, ale vlastního uvědomění
- **nebezpečí** - Lucius se potýká s obtížnými situacemi, jde mu hodněkrát o život, někdy není třeba dělat moc, cesta se vždy najde sama
- **hrdinství** - ženské, zejména, Psyche
- **propojení** - zdánlivě nesouvisející příběhy, mu pomohou najít singularitu víry, ukotvení v životě, jasný bod na břehu, na pomezí
- *děj:*
- **První kniha**
 - Lucius se setká se dvěma muži, kteří se hádají o pravdivost příběhu
 - * první vložený příběh o Aristomenovym svědectví čarodějnictví, Sokrates, jeho přítel, umře, protože mu čarodějnice dají místo srdce houbu
 - Lucius mu příběh uvěří a chce se více dozvědět o magii, poté se setká se svým přítelem Milem, bohatým, jeho manželkou Pamphile, čarodějnice, a Fortis, služkou
- **Druhá kniha**
 - Lucius se setká se svou tetou, ta ho varuje před Pamphilou, je to čarodějnice, vrátí se domů, potom je pozván k tetě na večeři
 - * zde je vyprávěn druhý vložený příběh, studentovi je nabídnuta obrovská odměna za to, že má hlídat přes noc mrtvolu před zlými čarodějnicemi, snaží se, ale stejně usne, načež se ráno probudí a mrtvola je zdárně celistvá a neporušená, vdova, která službu požadovala je shledána vinnou, že otrávila svého manžela, mrtvola vstane a potvrdí její vinu, a poděkuje studentovi, ten však záhy zjistí, že jsou jeho uši a nos voskové
 - potom se Lucius setká s lupiči, kteří napadnou Milův dům, zabije je a jde spát
- **Třetí kniha**
 - ráno se ukáže, že šlo o žert, město oslavovalo každoroční karneval smíchu
 - Fortis vypravuje Luciovi o tom, jak se Pamphile proměňuje v ptáka, což chce Lucius také zkusit a tak Fortis pomáhá Luciovi s proměnnou, avšak zamění masti a promění jej v osla, načež jsou napadnuti bandou loupežníků, odvádějí i Lucia
- **Čtvrtá kniha**
 - loupežníci unesou také Charité, která je uvězněná společně s Luciem v jeskyni, začne Luciovi vyprávět příběh o Amorovi a Psyche
 - * příběh začíná tím, že je král a ten má tři dcery, nejmladší z nich a zároveň objektivně nejkrásnější je Psyche, lidé jí začnou vážit, konkurence pro Venuši, ta se jí chce zbavit, posílá Amora, aby ji zabil, na základě hrůzostrašné věštby se chce Psyche zabít skokem ze skály, avšak je dolu snesena Zephyrem, ocitla se v nádherném paláci, Amor k ní promlouval, zamiloval se do ní, jednoho dne přišla Psyche k němu večer a posvítla mu lampou do obličeje, kapka oleje ho popálila, zmizel k Venuši, mezitím závistivé sestry chtěli bohatství pro sebe, skočili po vzoru sestry do propasti a umřeli, Venuše se na Psyche rozzlobila a udělila jí

čtyři nemožné úkoly, nejdříve musí rezdělit kupu zrn, to se jí s pomocí mravenců povede, další přinést chomáček vlny ze zlaté ovce, splnila, přinést zázračnou vodu, splnila za pomoci andělů, poslední, nejobtížnější bylo získat mast z podsvětí, za pomoci bohů ji získá, ale použije ji, upadne do kómatu, mezitím se Amor vzbudí a společně s Jupiterem Psyche vysvobodí, Psyche a Amor se ožení, stanou nesmrtelní a Psyché mu porodí dceru

- * paralely k Luciovi, Psyche je zvědavá, touží po novém (mast, okušení)
- * oba musí plnit obtížné situace
- * porušení → trest → vykoupení dlouhou cestou
- * tím, že osvíti Amora, doví se pravdu, touží po racionálním poznání pravdy
- * nabourává všechny tehdejší konvence, je první feministkou, vytváří první prototyp ženské hrdinky
- * překonává sama sebe, bere na sebe převážně mužskou roli
- * hledá na cestě sama sebe - poučuje se, riskuje (odhalení Amora), poučí se z chyb - je důvěřivá svým sestrám
- * sledujeme dospívání Amora, zprvu plachý, potom se ujme záchrany Psyche

- **Pátá kniha**

- příběh pokračuje

- **Šestá kniha**

- příběh Amora a Psyché končí

- **Sedmá kniha**

- Tlepolemus osvobodí Charité, ale i Lucia, ten utíká do města, kde jej trápí chlapec, chlapcova matka je rozhodnuta osla zabít

- **Osmá kniha**

- manžel matky dorazí domů, zjišťujeme, že Tlepolemus a Charité umřeli, poté se mu podaří utéct s otroky, nakonec je prodán kněžím, je pověřen, aby nosil sošku, naneštěstí je nalezen skupinou lidí, od které utekl, ta ho zajme a hodlá jej sníst

- **Devátá kniha**

- poté se podaří Luciovi utéct, ale ještě před tím zaslechl vyprávění, nicméně skupina lidí, u níž byl je zatčena, osel je prodán do pekařského mlýna, zde je mu vyprávěn příběh
 - * Myrmex a Barbarus, Myrmex má hlídat Barbaru manželku, Myrmex je podplacen zlatem a povolí, aby se manželka milovala s podplatitelem, Barbarus přijde na to, že byl obelhán, všimne si podivných bot, nicméně se objevuje podplátitel a ten obviní Myrmexe, že mu ukradl boty, takže tím zachrání Myrmexe
- hned vzápětí je vyprávěn příběh, který má paralelu se skutečnou událostí, pekařova žena podvádí svého manžela
- následně je Lucius přeprodán a ukraden legionáři

- **Desátá kniha**

- chvíli je držen, poté je mu zase vyprávěn skutečný příběh, který ve stručnosti popisuje velice krutou manželku, která se mstí, otravuje své příbuzné, její činy jsou odhaleny, je odsouzena k smrti rozsápaním, kterého se účastní Lucius
- znova je prodán do společnosti kočovných divadelníků, herečka se

zamiluje do Lucia a chce, aby se účastnil vystoupení společně s ní,
načež utíká na místní pláž

- **Jedenáctá kniha**

- zde si uvědomuje, že jeho pravý smysl života, nebyl ten jak si až doposud myslel, lehký, bezstarostný život, musí uvěřit, proto se modlí k měsíci, bohyně Isis, je proměněn do podoby člověka, poté dále uctívá božstvo a je úspěšný, nechá si oholit hlavu a je členem duchovních